VALTIOVARAINMINISTERIÖ

LAUSUNTO

VM/935/00.00.05/2016

Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
Osastopäällikkö Juha Sarkio

19.5.2016

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Asia: K 10/2016 vp Hallituksen vuosikertomus 2015
Perustuslakivaliokunnan kokous 20.5.2016 klo 9.30

Hallituksen vuosikertomus 2015 – eduskunnan hyväksymä valituskieltoa virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskeva lausuma

Eduskunta on lausumassaan (EK 22/2015 vp – PNE 1/2015 vp) edellyttänyt, että hallitus valmistelee kiireellisesti esityksen valtion virkamieslain muuttamiseksi siten, että valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä poistetaan. Hallituksen vuosikertomuksen 2015 liitteessä 3 sivulla 9 todetaan, että valtioneuvosto on 30.12.2015 päättänyt ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Asia on tarkoitus sisällyttää hallituksen esitykseen valtion virkamieslain muuttamisesta syksyllä 2016.

Valtiovarainministeriö on ryhtynyt eduskunnan edellyttämän virkamieslain muutoksen valmisteluun. Valmistelu on käynnistetty hanketta pohjustavalla tilaisuudella, johon osallistuivat kaikkien ministeriöiden hallintojohtajat. Tilaisuuden tarkoituksena oli kartoittaa sekä oikeudellisia että toiminnallisia näkemyksiä ja valmistautua lainvalmistelutyöhön siten, että kootaan valituskiellon poistamiseen ja sen vaikutuksiin liittyvät kysymykset mahdollisimman kattavasti yhteen valmistelun pohjaksi.

Valmistelussa huomioon otettaviksi ja ratkaistaviksi kysymyksiksi nousivat valituskiellon ulottuvuuden osalta ainakin seuraavat:

- Voiko valituskielto olla ehdoton ja koskea kaikkia ja virkasuhteita;

- Valmistelussa joudutaan selvittämään, millaisia erilaisia nimityspäätöksiä on, ja mitä vaikutuksia valituskiellolla erilaisissa tapauksissa olisi;

- Nimityksiä, joihin liittyy erityispiirteitä, ovat ainakin:
    - tasavallan presidentin tekemät valtionhallinnon virkamiesten nimitykset (esim. puolustushallinto, ulkoasiainhallinto);
    - valtioneuvoston yleisistunnon tekemät nimitykset, joita edeltää oikeuskanslerin laillisuusvalvonta;
    - koskeeko myös virkoja, jotka voidaan täyttää haettavaksi julistamatta: ministerin toimikaudeksi nimitetyt valtiosihteerit ja erityisavustajat, alle vuoden kestävät määräaikaiset virkasuhteet, jne.;
    - määräaikaiset virkasuhteet (valtion virkamieslain 9 § 1 mom.): onko merkitystä sillä, onko palvelussuhteen kesto esimerkiksi kuukauden vai kolme vuotta. Palvelussuhteen kestoon liittyvä kysymys on myös määräajaksi virkaan nimittämisessä virkamieslain 9 §:n 2 momentin nojalla.

- Lainvalmistelussa on selvitettävä, mitä käytännön seurauksia ja vaikutuksia on tuomioistuimen päätöksellä, jolla kumotaan nimityspäätös. Kysymyksiä ovat muun muassa, kuka hoitaa avointa virkaa valitusprosessin ajan ja miten viraston toiminta turvataan siten, ettei tehtävien hoidolle aiheudu vaikeuksia, ja mitä seurauksia virastossa on nimityksen kumoamisesta. Selvitettävä on myös, mitä valittaja voi saada valituksensa hyväksymisellä. Onko seurauksena uusi nimitysprosessi hakumenettelyineen vai voiko kysymykseen tulla esimerkiksi rahallisen hyvityksen maksaminen.

- Tuomareita koskevat nimitykset ja valitusoikeus niissä: Perustuslakivaliokunta on tuoreessa lausunnossaan (PeVL 14/2016 vp – HE 7/2016 vp) todennut, että valiokunnan käsityksen mukaan kysymystä valitusoikeudesta tuomarinkoulutuslautakunnan ratkaistavaksi kuuluvissa nimitysasioissa voidaan sopivimmin arvioida valtion virkamieslain valmistelun yhteydessä.

Valtiovarainministeriö katsoo, että edellä todettujen ja mahdollisten muiden kysymysten ratkaiseminen valmistelussa on parhaiten toteutettavissa perustamalla suppea työryhmä valtiovarainministeriön johdolla. Työryhmän työ on tavoitteena käynnistää kesäkuussa. Työryhmään on tarkoitus kutsua eri tahoja, joiden toiminnan erityispiirteet on erityisesti huomioitava valmistelussa kuten oikeusministeriö, puolustusministeriö ja ulkoasiainministeriö. Lisäksi työryhmässä asiantuntijakuulemisilla varmistetaan asiaan liittyvät etutahojen näkemykset. Valtiovarainministeriön tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle syysistuntokauden lopulla 2016.